

ПРОСВѢЩЕНИЕ

Ежемесячный журналъ.

№ 3.

Мартъ.

СПБ. 1913 годъ.

Aikakauslehti „Prosvestshenijen“ 3. numeron nimilehti, maaliskuu 1913; tässä numerossa julkaistiin V. I. Leninin kirjoitus „Marxilaisuuden kolme lähdettä ja kolme perusosaa“ sekä J. V. Stalinin „Kansallisuuskysymys ja sosialidemokratia“ teoksen alkuluvut.

Plenennetty

MARXILAISUUDEN KOLME LÄHDETTÄ JA KOLME PERUSOSAA ¹

Marxin oppi saa koko sivistysmaailmassa vastaansa porvarillisen (sekä virallisen että liberaalisen) tieteen mitä suurimman vihan, tieteen, joka näkee marxilaisuudessa jotain „vahingollisen lahkoon” tapaista. Muunlaista suhtautumista ei voida odottaakaan, sillä luokkataisteluun perustuvassa yhteiskunnassa ei voi olla „puolueetonta” yhteiskuntatiedettä. Tavalla tai toisella *koko* virallinen ja liberaalinen tiede *puolustaa* palkkaorjuutta, mutta marxilaisuus on julistanut armottoman sodan tälle orjuudelle. Puolueettoman tieteen odottaminen palkkaorjuuden yhteiskunnassa on yhtä tyhmää naiiviutta, kuin jos odotettaisiin tehtailijain puolueettomuutta sellaisessa kysymyksessä, että eikö pitäisi lisätä työmiesten palkkaa pienentämällä pääoman voittoa.

Eikä siinä kaikki. Filosofian historia ja yhteiskuntatieteen historia osoittavat täysin selvästi, että marxilaisuudessa ei ole mitään, mikä muistuttaisi „lahkolaisuutta”, kun tällä tarkoitetaan jotain koteloitunutta, luutunutta oppia, joka on syntynyt *sivussa* maailman sivistyksen kehityksen valta-tiestä. Päinvastoin, Marxin koko nerokkuus on juuri siinä, että hän antoi vastaukset kysymyksiin, jotka ihmiskunnan edistyksellinen ajattelu oli jo asettanut. Hänen oppinsa syntyi filosofian, poliittisen taloustieteen ja sosialismin suurimpien edustajien opin suoranaisena ja välittömänä *jatkona*.

Marxin oppi on kaikkivoipa, sillä se on oikea. Se on täydellinen ja sopusuhtainen, se antaa ihmisille eheän maailmankatsomuksen, joka ei sopeudu yhteen minkään taikauskon, minkään taantumuksen, minkään porvarillisen sarron puolustelun kanssa. Se on kaiken sen parhaan

laillinen seuraaja, minkä ihmiskunta on luonut XIX vuosisadalla saksalaisen filosofian, englantilaisen poliittisen taloustieteen ja ranskalaisen sosialismin muodossa.

Näitä kolmea marxilaisuuden lähdettä ja samalla sen perusosaa pysähdymmekin lyhyesti koskettelemaan.

I

Marxilaisuuden filosofia on *materialismia*. Euroopan koko uusimman historian aikana ja varsinkin XVIII vuosisadan lopulla Ranskassa, jossa käytiin ratkaiseva taistelu kaikenlaisista keskiaikaista rojua vastaan, laitoksissa ja aatteissa vallinnutta maaorjuutta vastaan, materialismi osoittautui ainoaksi johdonmukaiseksi filosofiaksi, sellaiseksi, joka on uskollinen kaikille luonnontieteiden opeille, vihamielinen taikauskoa, tekopyhyyttä y.m.s. kohtaan. Demokratian viholliset pyrkivät sen vuoksi kaikin voimin „kumoamaan”, horjuttamaan, parjaamaan materialismia ja puolustelivat filosofisen idealismin erilaisia muotoja, idealismin, joka aina tavalla tai toisella muodostuu uskonnon puolusteluksi tai tukemiseksi.

Marx ja Engels puolustivat mitä päättäväisimmin filosofista materialismia ja tämän tästä selittivät, kuinka syvästi virheellisiä ovat kaikenlaiset poikkeamiset tältä perustalta. Selvimmin ja yksityiskohtaisimmin on heidän katsomuksensa esitetty Engelsin teoksissa: „Ludwig Feuerbach” ja „Anti-Dühring”, jotka „Kommunistisen Manifestin” tavoin ovat jokaisen tietoisien työläisen käsikirjoja.

Mutta Marx ei pysähtynyt XVIII vuosisadan materialismiin, vaan kehitti filosofiaa eteenpäin. Hän rikastutti sitä saksalaisen klassillisen filosofian, varsinkin Hegelin järjestelmän saavutuksilla, järjestelmän, joka vuorostaan oli johtanut Feuerbachin materialismiin. Tärkein näistä saavutuksista on *dialektiikka*, s.o. oppi kehityksestä sen täydellisimmässä, syvällisimmässä ja yksipuolisuudesta vapaimmassa muodossa, oppi inhimillisen tiedon suhteellisuudesta, tiedon, joka antaa meille heijastuksen ikuisesti kehittyvästä materiasta. Luonnontieteen uusimmat löydöt — radium, elektronit, alkuaineiden muuttuminen — antoivat mainion vahvistuksen Marxin dialektiselle materialismille, vastoin porvarillisten filosofien opeja heidän „uusine” palaamisineen vanhaan ja mätään idealismiin.

Syventäessään ja kehittäessään filosofista materialismia Marx vei sen loppuun saakka, ulotti filosofisen materialismin luonnon tietoaamisen *ihmisyyhteiskunnan* tietoaamiseen. Marxin *historiallinen materialismi* oli tieteellisen ajattelun mitä suurin saavutus. Sekasorron ja mielivallan tilalle, jotka siihen saakka olivat vallinneet historiaa ja politiikkaa koskevissa katsomuksissa, tuli hämmästyttävän ehyt ja sopusuhmainen tieteellinen teoria, joka näyttää, kuinka yhteiskunnallisen elämän yhdestä muodosta kehittyi tuotantovoimien kasvun seurauksena toinen, korkeampi muoto — maaorjuudesta esimerkiksi kasvaa esiin kapitalismi.

Aivan samoin kuin ihmisen tajunta heijastaa hänestä riippumatta olemassa olevaa luontoa, s.o. kehittyvää materiaa, niin myös ihmisen *yhteiskunnallinen tajunta* (s.o. erilaiset filosofiset, uskonnolliset, poliittiset j.n.e. katsomukset ja opit) kuvastaa yhteiskunnan *taloudellista järjestelmää*. Poliittiset laitokset ovat taloudellisen perustan yllä oleva päällysrakennus. Näemme esimerkiksi, kuinka nykyisten eurooppalaisten valtioiden erilaiset poliittiset muodot auttavat lujittamaan porvariston herruutta proletariaatin yli.

Marxin filosofia on täydellisyyteen saakka kehitettyä filosofista materialismia, joka on antanut ihmiskunnalle ja erikoisesti työväenluokalle mahtavat tietoaamisen aset.

II

Ollen sitä mieltä, että taloudellinen järjestelmä on perusta, jolle poliittinen päällysrakennus kohoaa, Marx kiinnitti eniten huomiota tämän taloudellisen järjestelmän tutkimiseen. Marxin pääteos, „Pääoma”, on omistettu nykyisen, s.o. kapitalistisen, yhteiskunnan taloudellisen järjestelmän tutkimiselle.

Klassillinen poliittinen taloustiede ennen Marxia muodostui Englannissa — kaikkein kehittyneimmässä kapitalistisessa maassa. Adam Smith ja David Ricardo, tutkiessaan taloudellista järjestelmää, panivat alulle *arvon työteorian*. Marx jatkoi heidän työtään. Hän perusteli tarkasti ja kehitti johdonmukaisesti tätä teoriaa. Hän osoitti, että kaiken tavaran arvon määrää tavaran tuottamiseen käytetyn yhteiskunnallisesti välttämättömän työajan määrä.

Siellä, missä porvarilliset taloustieteilijät näkivät esineiden suhteen (tavaran vaihtamisen tavaraan), siellä Marx

huomasi *ihmisten välisen suhteen*. Tavarain vaihto ilmaisee erillisten tuottajain välistä yhteyttä markkinain välityksellä. *Raha* merkitsee tämän yhteyden tulemistä yhä kiinteämmäksi liittämällä erillisten tuottajain koko taloudellisen elämän erottamattomasti yhdeksi kokonaisuudeksi. *Pääoma* merkitsee tämän yhteyden edelleen kehittymistä: ihmisen työvoima tulee tavaraksi. Palkkatyöläinen myy työvoimansa maan, tehtaiden, työvälineiden omistajalle. Osan työpäivästään työläinen käyttää korvatakseen oman ja perheensä ylläpitomenot (työpalkka), mutta toisen osan päivästä työläinen tekee työtä ilmaiseksi, luoden kapitalistille *lisäarvoa*, kapitalistiluokan voiton lähteen, rikkauten lähteen.

Oppi lisäarvosta on Marxin taloudellisen teorian kulmakivi.

Työläisen työllä luotu pääoma polkee työläistä, saattaen pikkuisännät häviöön ja luoden työttömien armeijan. Teollisuudessa näkyy suurtuotannon voitto heti, mutta maanviljelyksessäkin me näemme saman ilmiön: kapitalistisen suurmaanviljelyksen paremmuus lisääntyy, koneiden käyttö kasvaa, talonpoikaistalous joutuu rahapääoman silmukkaan, sortuu ja joutuu häviöön takapajuksen tekniikan ikeen alla. Maataloudessa ovat pientuotannon sortumisen muodot toisenlaisia, mutta itse sen sortuminen on kiistämätön tosiasia.

Pientuotantoa polkiessaan pääoma johtaa työn tuottavuuden lisääntymiseen ja suurimpien kapitalistien liittojen monopoliaseman luomiseen. Itse tuotanto tulee yhä enemmän yhteiskunnalliseksi, — sadat tuhannet ja miljoonat työläiset yhdistetään suunnitelmalliseen talouselimistöön, — mutta yhteisen työn tuotteen ottaa itselleen kourallinen kapitalisteja. Kasvaa tuotannon anarkia, pulat, vimmattu kilpailu markkinoista, suurten väestöjoukkojen toimeentulon epävarmuus.

Lisätessään työläisten riippuvaisuutta pääomasta kapitalistinen järjestelmä luo yhdistetyn työn valtavan voiman.

Aloittaen tavaratalouden ensimmäisistä iduista, yksinkertaisesta vaihdosta, Marx tutki kapitalismin kehitystä sen korkeimpiin muotoihin saakka, suurtuotantoon saakka.

Ja kaikkien kapitalistimaiden, sekä vanhojen että uusien, kokemus näyttää havainnollisesti joka vuosi yhä suuremmalle työläismäärälle, että tämä Marxin oppi on oikea.

Kapitalismi voitti koko maailmassa, mutta tämä voitto on ainoastaan esikartano työn voitolle pääomasta.

III

Kun maaorjuus oli kukistettu ja „vapaa” kapitalistinen yhteiskunta näki päivänvalon, niin heti osoittautui, että tämä vapaus merkitsee työtätekevien sorron ja riiston uutta järjestelmää. Heti alkoi syntyä erilaisia sosialistisia oppeja tämän sorron heijastuksena ja vastalauseena sitä vastaan. Mutta alkuperäinen sosialismi oli *utooppista* sosialismia. Se arvosteli kapitalistista yhteiskuntaa, tuomitsi sen, kirosi sitä, haaveili sen hävittämisestä, kuvitteli parempaa järjestelmää ja koetti saada rikkaat vakuuttuneiksi riiston epäsiiveillisyydestä.

Mutta utooppinen sosialismi ei voinut osoittaa todellista ulospääsyä tilanteesta. Se ei osannut selittää kapitalismin ajan palkkaorjuuden olemusta, saada selville sen kehityslakeja eikä löytää sitä *yhteiskunnallista voimaa*, joka kykenee tulemaan uuden yhteiskunnan luojaksi.

Mutta myrskyisät vallankumoukset, jotka liittyivät feodalismiin, maaorjuuden, kukistumiseen kaikkialla Euroopassa ja varsinkin Ranskassa, osoittivat yhä havainnollisemmin kaiken kehityksen perustaksi ja sen liikkeellepanevaksi voimaksi *luokkien taistelun*.

Ei ainoatakaan poliittisen vapauden voittoa maaorjanomistajain luokasta saavutettu ilman vimmittua vastarintaa. Ei ainoakaan kapitalistinen maa muodostunut enemmän tai vähemmän vapaalle, demokraattiselle pohjalle ilman taistelua elämästä ja kuolemasta kapitalistisen yhteiskunnan eri luokkien välillä.

Marxin nerokkuus on siinä, että hän osasi ennemmin kuin kukaan muu tehdä ja kehittää tästä johdonmukaisesti sen johtopäätöksen, jota maailmanhistoria opettaa. Tämä johtopäätös on oppi *luokkataistelusta*.

Ihmiset ovat aina olleet ja tulevat aina olemaan petoksen ja itsepetoksen tyhmiä uhreja politiikassa, kunnes he oppivat kaikenlaisten siveellisten, uskonnollisten, poliittisten ja yhteiskunnallisten korulauseiden, julistusten ja lupausten takaa etsimään näiden tai noiden luokkien *etupyyteitä*. Vanhan puolustajat tulevat aina pettämään uudistuksen ja parannusten puolustajia, kunnes nämä ymmärtävät, että jokainen vanha laitos, niin mielettömältä ja mädältä kuin se näyttäneekin, pysyy pystyssä näiden tai noiden hallitsevien luokkien voimilla. Mutta näiden luokkien vastarinnan

murtamiseen on *ainoastaan yksi* keino: löytää itsessään meitä ympäröivässä yhteiskunnassa, valistaa ja järjestää taisteluun sellaisia voimia, jotka voivat — ja joiden yhteiskunnallisen asemansa vuoksi *täytyy* — muodostaa voiman, joka kykenee lakaisemaan pois vanhan ja luomaan uuden.

Ainoastaan Marxin filosofinen materialismi on osoittanut proletariaatille ulospääsyn henkisestä orjuudesta, jossa kaikki sorretut luokat ovat tähän saakka kituneet. Yksinomaan Marxin taloudellinen teoria on selittänyt proletariaatin todellisen aseman kapitalismin yleisessä järjestelmässä.

Koko maailmassa, Amerikasta Japaniin ja Ruotsista Etelä-Afrikkaan asti, lisääntyvät proletariaatin itsenäiset järjestöt. Proletariaatti valistuu ja kehittyy käydessään luokkataisteluun, vapautuu porvarillisen yhteiskunnan ennakkoluuloista, liittyy yhä kiinteämmin yhteen ja oppii mittaamaan menestystensä määrää, karaisee voimiaan ja kasvaa vastustamattomasti.

„*Prosvestsheniye*” № 3,
maaliskuu 1913
Allekirjoitus: V. I.

Julkaistaan
„*Prosvestsheniye*” aikakauslehtien
tekstin mukaan
